

Intersektionalitet, så funkar det

Diana Mulinari

Texten ingår i:

Marta Kolankiewicz (red.), Mia Liinason (red.)
och Maja Sager (red.)

Genusvetenskapliga forskningsmetoder

sid. 45-59

DOI: <https://doi.org/10.37852/oblu.260.c618>

Webbversionen av verket publiceras öppet tillgänglig under licens **CC BY-NC-ND 4.0**

Se fullständiga villkor: <https://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/deed.sv>

Enligt licensen får du kopiera och distribuera materialet. Du måste ge författarna ett korrekt erkännande och ange om bearbetningar är gjorda. Du får inte använda materialet för kommersiella ändamål. Om du remixar, transformerar, eller bygger vidare på materialet, får du inte distribuera det modifierade materialet.

© Nordic Academic Press och författarna 2024

ISBN 978-91-89361-81-2

e-ISBN 978-91-8104-112-5

Redaktörer: Marta Kolankiewicz, Mia Liinason och Maja Sager

Adress: Lunds universitet, Genusvetenskapliga institutionen, Box 117, 221 00 Lund

Intersektionalitet, så funkar det

Diana Mulinari

Min första (och andra och tredje) reaktion när någon ber mig att skriva om intersektionalitet som metod är alltid NEJ, NEJ, NEJ. Alternativt: Jag är ledsen, men jag jobbar inte med intersektionalitet *som metod*. Barnsligt? Det kanske det är, men min opposition mot att skriva om intersektionalitet som en bland många metoder i samhällsvetenskap och humaniora grundar sig i motståndet mot privilegierade gruppers strategier inom akademien som syftar till att marginalisera, disciplinera och avpolitisera begreppet. I Sverige blir klagovisorna (som ofta hörs från privilegierade grupper) – ”det är så svårt, det är så komplicerat, det är så ideologiskt/politiskt” – ofta ett sätt att dölja motståndet (Lewis 2013; Tomlinson 2013; Bilge 2014) mot att lära av de mäktiga epistemologiska idétraditioner som finns inom svart, feministiskt tänkande (de los Reyes 2011) eller, som feministforskaren Spivak hade uttryckt det, mot att lära sig av med privilegier (Höckert 2014). Kärnan i de krav på ”metod”-läroböcker som hörs överallt är ett sug efter metoder som förenklar och tillrättalägger världen, så att allt får sin givna plats och ingenting blir ”obekvämt” – så att de dilemman som det intellektuella arbetet för social rättvisa rymmer kan omvandlas till ”det vi alltid gjort”, via trygga neokoloniala forskningspraktiker.

Jag har emellertid erfarenhet av hur det kan vara när intersektionalitet faktiskt *funkar*, av hur forskare och aktivister i och utanför akademien, inom ramen för ett paradigm för social rättvisa, tänker konstruktivt och bedriver forskning med inspiration från intersektionella perspektiv.

Syftet med detta kapitel är att bidra till kunskapen om hur man gör intersektionalitet i forskning, med särskilt fokus på kvalitativa feministiska metoder och feministisk forskning i Sverige. Jag inleder med en kort introduktion till intersektionella studier, en redogörelse för intersektionalitetsbegreppet centrala teoretiska knutpunkter. Därefter följer en genomgång av den feministiska forskningens bidrag till de metodologiska utmaningar begreppet ger upphov till. Avslutningsvis identifierar jag en uppsättning grundläggande teman som genomsyrar intersektionalitetens bidrag till forskningspraktiken.

Intersektionella studier

Intersektionalitet är ett omfattande fält som rymmer många menings- skiljaktigheter och ett växande antal arenor och har framhållits som genusvetenskapens främsta bidrag till social teori (McCall 2005: 1771; Tolvhed 2010). Studieobjektet består av de dynamiska och kontextuella relationerna mellan de ojämlikhetssystem som återfinns på, och som skär igenom, olika samhällsnivåer (Cho et al. 2013; Bhattacharyya 2018; Mattson 2021).

Sociologen Patricia Hill Collins (1990) har lokaliserat begreppet inom ståndpunktsepistemologier (Hartstock 1997; Harding 2014; Mulinari et al. 2021; se även kapitel 1 i denna volym) som betonar kunskapsproduktion från underprivilegierade gruppers ståndpunkt. Författaren menar också att intersektionalitet, för att fullt ut kunna utvecklas som kritisk social teori, kräver att vi befattar oss med de epistemologier som det aktivistiska arbetet för social rättvisa skapar (Mulinari 2022) och på vilket intersektionalitet som tradition vilar (Collins 2019: 25).

Begreppet har flera olika och parallella ursprung (Collins & Bilge 2016; Hancock 2016), från lesbiska socialistiska i ”The Combahee River Collective” (1979) och lesbiska latinxs i *This Bridge Called My Back: Writings by Radical Women of Colour* (Moraga & Anzaldúa 1983), till den svarta diasporan i Europa i *British Black Feminism* (Mirza 1997). Begreppet finns inbäddat i svart radikalism (Robinson 2000; Crenshaw 1989; Gilmore 2020) och antikoloniala epistemologier (Cabral

1979; Bhambra 2007). Chicana-poeten och litteraturkritikern Gloria Anzaldúa (1987) skrev om gränser och kroppar och sådde med sitt arbete ambivalens och brytning i själva hjärtat av den intersektionella begreppsramen, och de brittiska sociologerna Nira Yuval-Davis och Floya Anthias (1993) belyste relationen nation–genus–migration och använde intersektionalitet som verktyg för att förstå sambandet mellan migration och rasism.

Argument för att intersektionalitet bör omfatta även privilegierade sociala kategorier har framförts av en rad forskare, i synnerhet sådana som uppfattar intersektionalitet som ett relevant begrepp som lämpar sig för att utforska sociala ojämlikheter, inte nödvändigtvis bara med snävt fokus på marginaliserade grupper (Eduards 2007; Yuval-Davis 2002). Begreppet ändrar form och innebörd när det utvidgas för att omfatta andra erfarenheter av marginalisering – sexualitet, religion, ålder, funktionsvariation (Alm et al. 2016) – och genom utveckling av nya metaforer, såsom begreppet assemblage (Puar 2007).

Inom den kvalitativa forskningen har intersektionalitet länge varit ett av huvudverktygen i den teoretiska och metodologiska verktyglådan, men det är först på senare år som det börjat användas även i kvantitativ forskning (Misra et al. 2021) inom diverse discipliner, däribland psykologi (Else-Quest & Hyde 2016), epidemiologi (Wemrell et al. 2017) och folkhälsovetenskap. Enligt Lisa L. Bowleg är intersektionalitet ”det kritiska och samlande teoretiska ramverk som folkhälsovetenskapen så länge väntat på och som utmanar föreställningen om kvinnor och minoriteter inom folkhälsoforskningen” (Bowleg 2012: 1272).

Ytterligare ett bidrag på intersektionalitetens område är begreppet transversal politik (Olovsson et al. 2022; Martinsson & Mulinari 2023) som fokuserar på dialog- och samverkansformer bland individer och kollektiv med olika position i samhället som genom sina gemensamma värderingar ändå finner sätt att samarbeta och därigenom skapar epistemologiska gemenskaper trots och tack vare sina heterogena bakgrunder och erfarenheter.

Cho med kolleger (2013: 792) identifierar två möjliga huvudfåror i denna utveckling: en centrifugal, som fokuserar på teoretiska och

metodologiska frågor inom disciplinerna, och en centripetal, som uppehåller sig i disciplinernas marginaler och fokuserar på metoder som belyser den sociala ojämlikhetens relationella beskaffenhet och gör rättvisa åt dem det handlar om (Carbado et al. 2013; de los Reyes & Mulinari 2022).

Intersektionella studier och empirisk forskning

I detta avsnitt redogör jag kortfattat för den feministiska forskningens bidrag till de metodologiska diskussioner som begreppet gett upphov till. Sociologen Leslie McCall tillhandahåller genom sin analys, med fokus på kategoriseringsprocesser, en av de mest konstruktiva operationaliseringarna av begreppet. Hon talar om en *antikategorisk* ansats, där forskare undersöker upprättandet och etableringen av specifika kategorier, en *intrakategorisk* ansats, där forskare utgår från heterogeniteten inom en viss social grupp för att analysera intersektionalitet inom denna, och en *interkategorisk* ansats, där relationerna mellan sociala grupper och över olika kategorier analyseras (McCall 2005: 1786). Hae Yeon Choo och Myra Marx Ferree (2010) diskuterar intersektionalitet utifrån tre analysnivåer: den gruppcentrerade med fokus på marginaliserade grupper, den processcentrerade med fokus på relationella processer som skapar ojämlikhet inom institutioner och organisationer och den systemcentrerade, som inte ger företräde åt någon viss hierarki och där ojämlikhetsregimer fokuseras. Floya Anthias pekar på det avgörande i att identifiera vilka kategorier som betraktas som viktigast, och varför, för en viss forskningsfråga. Hon visar hur olika sorters förtryck inte alltid kan antas förstärka varandra och menar att effekterna av ömsesidig konstituering istället bör förstås som ”dialogiska och motsägelsefulla” (Anthias 2013: 129).

Helma Lutz (et al. 2011), som hittar inte mindre än tolv sociala strata, olikheter, vilka låter sig identifieras med hjälp av intersektionell analys, listar fjorton samverkande stratifieringsgrunder som konstruerar sociala klyftor – genus, sexualitet, ras, etnicitet, nationalitet, klass, kultur, religion, funktionsnormativitet, ålder, bofasthet, ägande, geografisk plats (nord–syd, öst–väst) samt status i termer av tradition

och utveckling – som beroende på kontext alla kan vara relevanta vid analyser av social ojämlikhet. De kan delas in i en kroppsorientering, en socio-spatial orientering och en ekonomisk orientering.

Dessa forskare har försett oss med de grundläggande verktyg vi behöver för att kunna tänka intersektionellt i social analys. Upp till en viss nivå föreslår Kathy Davis (2008), som ett svar på det hon uppfattar som relevanta bidrag men icke desto mindre bidrag som riskerar att hämma den originalitet och kreativitet som intersektionaliteten rymmer, en något annorlunda strategi. I *Situating Yourself: Complicating Gender, and Identifying Blind-Spots, Near-Sightedness and Other Myopias* framhåller hon dessa strategier inte som ett recept, men som en hjälp för forskare såsom sociala processer med kritisk feministisk analys som kärna. Hennes agenda omfattar Mari Matsudas (1991) frågecentrerade operationalisering av intersektionell analys:

The way I try to understand the interconnection of all forms of subordination is through a method I call "ask the other question." When I see something that looks racist, I ask, "Where is the patriarchy in this?" When I see something that looks sexist, I ask, "Where is the heterosexism in this?" When I see something that looks homophobic, I ask, "Where are the class interests in this?" (Matsuda 1991: 1189)

Matsudas forskningsfrågor säger inget (och bör inte heller säga något) om hur forskaren ska gå tillväga, utan försöker visa hur intersektionell analys kan fungera som utgångspunkt för analyser som syftar till att fånga komplexitet i det sociala.

Kategorier, relationalitet och gränsdragning

Begreppet intersektionalitet har bidragit till diskussioner om forskningsdesign, forskningsprocess, datainsamling och analys. För det första möjliggör intersektionella analytiska verktyg möjligheter att identifiera flera former av ojämlikhet, eller snarare analys av de kategorier som skapar och formar dessa ojämlikheter. För det andra erbjuder den ett ramverk och ett sätt att utforska relationalitet, det

vill säga analys av sociala relationer där det sker överföring av materiella och symboliska resurser mellan olika kategorier av människor. Slutligen ställer intersektionalitet frågor om vilken roll gränser och gränsdragning spelar i reproduktionen av olika dimensioner av förtryck och överordning i konstruktionen av det sociala och i flytande och föränderliga sociala identiteter.

Sociala kategorier och ojämlikheter

Hur och av vem konstrueras kategorier? Hur förhåller sig statligt upprättade kategorier till den mångfald av motsägelsefulla identiteter som människor väljer att identifiera sig med, inte sällan för att göra motstånd mot dessa kategorier?

Förståelsen för den fundamentala roll som sociala kategorier spelar i konstruktionen av ojämlikhet är inte unik för intersektionella studier. Poststrukturalistiskt influerad feministisk analys har belyst förhållandet mellan kategorier, kunskap, sanning och makt. Intersektionaliteten använder sig av och verkar inom dessa projekt, med särskilt fokus på den roll som nationalstatens institutioner spelar i produktionen och reproduktionen av kategorier. Men trots att den dekonstruktiva agendan i princip är densamma finns inom intersektionaliteten också en medvetenhet om den centrala roll som kategorierna spelar i subjektivitet och för människors förmåga att radera dem.

Under flera decennier har feministiska forskare ägnat sig åt att undersöka vilken roll kategorier som genus, sexualitet, klass och ras spelar i konstruktionen av svensk raskapitalism. Termer som ”invandrare” och ”andra generationens invandrare” bidrar, även om de framställs som objektiva och neutrala, till föreställningar om olikhet som konstituerande drag för ojämlikheter. Ekonomihistorikern Paulina de los Reyes (2021) utforskar hur termen ”invandramammor” fungerar som markör för annanhet i diskurser om genus, migration och rasifiering i Sverige. Dessa kvinnor beskrivs enligt de los Reyes ofta som en problematisk grupp i offentliga diskurser om arbetsmarknadspolitik, sociala insatser och jämställdhet (se också

Bredström & Gruber 2017). Idéhistorikern Pia Laskar visar i sin analys (2005) av läkarprofessionens kunskapsproduktion om sex och sexualitet 1800–1910 hur heterosexuallitet som normativt ideal vuxit fram mot bakgrund av medicinsk diagnostisering av tillstånd som ansågs behöva ”botas”. Hon identifierar också den centrala roll som kategorierna klass och ras spelar i gränsdragningen mellan det normala och det patologiska.

Vilken roll olikhet och ojämlikhet spelar för att upprätta rum för motstånd som syftar till att underminera dessa kategorier har också undersökts. Ina Knoblock (2022) fokuserar på svensk bosättarkolonialism och könad epistemicid och belyser den samiska feminismens styrkor och visioner, dess betydelse för avkolonisering och för same-samhällets förutsättningar till pånyttfödelse, för att läka och blomstra.

Kategoriernas analys tar sin utgångspunkt i att sociala kategorier är kontextuella snarare än statiska och fokuserar på dynamiken i de sociala processer som konstruerar kategorierna snarare än på kategorierna i sig. Det centrala i analysen är således inte de snävt definierade kategorierna genus, sexualitet, klass eller ras, utan till exempel hur rasifiering inverkar på specifika grupper av arbetare eller hur det rasifierade genusgörandets processer skapar gränser mellan önskvärda och icke önskvärda maskuliniteter och femininiteter. Kategorierna förstås som föränderliga; de skiftar i tid och rum och mellan institutioner.

Även om det är viktigt att undersöka individuella och kollektiva former av agens förblir ojämlikhetsregimerna på makronivå och institutionell nivå emellertid relativt oförändrade, enligt marxistfeministen Joan Acker (2006). I varje given historisk kontext finns vissa sociala relationer som uppvisar ett mått av relativ stabilitet i fråga om hur ojämlikheter etableras och reproduceras.

Relationalitet och exploatering

Utforskandet av den hierarkiska, förtryckande och exploaterande relationen mellan subjekt utgör själva kärnan i traditionen. Det skapar ett kraftfullt analytiskt verktyg som fokuserar inte på människor eller kategorier av människor – eftersom ett sådant fokus tenderar

att resultera i essentialisering av kulturer eller identiteter – utan på sociala relationer mellan samhälleliga grupper. Intersektionalitet handlar inte om minoritetsgrupper, utan om maktrelationer och konstruktionen av hierarkiska skillnader mellan grupper.

Det hävdas ofta att intersektionalitet ger röst åt grupper som historiskt exkluderats. Det är sant om vi förstår röst som epistemologiskt motstånd mot att uttraderas. Begreppet utmanar de tendenser som finns i social teori att namnge världen utifrån den privilegierade positionen hos dem som historiskt haft makt och kontroll över språket, och därigenom ger intersektionalitet röst och agens åt grupper och kategorier som historiskt exkluderats. Men eftersom begreppet fokuserar på relationalitet handlar analysen inte om specifika kategorier, utan om överföring av materiella och symboliska resurser mellan kategorier (Mulinari & Selberg 2011). Evelyn Nakano Glenns (2010) forskning om afroamerikanska kvinnors avlönade omsorgsarbete illustrerar varför social reproduktion måste förstås intersektionellt, genom rasifierande kapitalism, för att fånga den historiska kontinuiteten i den rasuppdelning som globalt präglar avlönat omsorgsarbete ska bli synlig. Glenn utmanar sådana läsningar och förståelser av social reproduktion och omsorgsarbete som tonar ned betydelsen av rasism, och betraktar ras och genus som sammanflätade snarare än som additiva system. I sin studie om tillfälliga migrantarbetare i Sverige visar Karin Krifors (2017) hur arbetsgivares föreställningar om kulturella skillnader formar ledningsdiskurser som betraktar migranter som en del av, men ändå hierarkiskt skilda från svensk arbetskraft. Genusforskaren Riya Raphael (2022) utforskar med inspiration från dalitisk feminism hur klass, genus och kast påverkar livserfarenheterna hos kvinnliga gatuförsäljare i Delhi, men också hur dessa kvinnors vardagliga erfarenheter av andrahandsmarknaden för kläder spelar en avgörande roll i reproduktionen av den kapitalistiska ekonomin i Indien.

Relationalitet gäller i denna kontext inte ömsesidigt beroende i psykologisk mening utan det sätt på vilket förtryckets och privilegiets materiella beskaffenheter bidrar till utsugningen av underordnade gruppers arbete till förmån för privilegierade grupper. Relationalitet

handlar här om hur värde från olika former av arbete överförs från en kategori människor till en annan.

När man lägger upp en intersektionell forskningsdesign finns det en rad frågor som kräver noggrann övervägning: Hur många och vilka kategorier kommer att ingå? Hur tas kategorierna fram i den empiriska forskningen – antas de växa fram induktivt eller utgår man redan från början från bestämda kategorier? I sammanhanget bör noteras att de mest uppenbara kategorierna inte alltid är de viktigaste.

Gränsdragningar, rum och makt

Intersektionalitet fungerar som en analytisk kartografi när man utforskar olika slags gränser – både sådana som definierar den exakta positionen hos de kategorier av människor som lever mittemellan eller, som Gloria Anzaldúa (1987) hade uttryckt det, i gränslanden, och sådana som reglerar rättigheter och skyldigheter (nationer, offentligt/privat). Ett viktigt bidrag på intersektionalitetens område är föreställningen om rummets centrala betydelse, som inte bara möjliggör analys av de sociala relationer som har med det sociala livets gränser och hierarkier att göra, utan som också inskräper behovet av att identifiera olika sociala arenor och sociala analysnivåer. Yuval-Davis (2012) efterlyser ett ”situerat intersektionellt perspektiv” som gör det möjligt att studera vardagliga erfarenheter av förkroppsligade identiteter som korsar eller befinner sig på gränsen mellan kategorier. Srilata Sircar (2022) använder begreppet ”placering” (*emplacement*) i sin analys av den sortens maktfält av kontextuell och platsbaserad art som hittills inte figurerat så ofta i intersektionalitetsforskningen.

I samma anda föreslår Floya Anthias (2022) att begreppet ”translokala positionalitet” kan vara användbart i analysen eftersom det minskar risken för att vi faller in i fasta och förutbestämda kategorier av människor och sociala relationer, som annars ofta lurar på intersektionalitetens område (Andersson 2010). Translokala positionalitet fokuserar på kontext, mening och tid i de skiftningar och motsägelser som präglar varje specifik social plats. Anthias (2013) förordar ett translokalt perspektiv som särskilt uppmärksammar relationella,

spatio-temporal och processuella aspekter av sociala relationer. I *Miljonprogram och media: Föreställningar om människor och förorter* (Ericsson et al. 2000) granskas på ett kritiskt sätt mediautsagorna om representationen av de farliga (rasifierade) ”förorterna”. I boken omtalas konstruktionen av kategorin ”förorten” inom ramen stigmatiseringsgenealogi, som identifieras som systematisk. Marta Kolankiewicz och Maja Sager (2021) tar utgångspunkt i kritiska gränsstudier i sin analys av den nekropolitik som präglar svensk invandringspolitik, där de visar hur gränspolitiken blir en styrregim för rörlighet som ger olika utfall för olika människor.

”Fråga om precis det du vill veta”

Det måste ha varit på någon av kurserna i sociologisk metod under min grundutbildning som jag hörde den (betryggande) uppmaningen. Den sätter reglerna för vad som bör göras och hur. Jag har inga problem att tillstå att jag helt och fullt förstår behovet av att kontrollera ”forskningsobjektet”, även om det är en omöjlig uppgift när det man studerar är människor och samspelet mellan dem. Den främsta utgångspunkten inom feministisk intersektionell kvalitativ metod är således den osäkerhet och ”skitighet” som präglar det sociala. Ständig *trial and error* (påfallande ofta det senare) är det som definierar den feministiska intersektionella kvalitativa forskningen, vars själva beskaffenhet bygger på hermeneutiskt tänkande, även om den kopplingen ofta förblir outtalad i kvalitativ forskning.

Kvalitativa metoder som utgår från ett intersektionellt perspektiv är per definition utforskande. Om forskaren redan från början visste *exakt* vad hen ville veta hade hen ju aldrig behövt ge sig ut på fältet, lyssna, samla in narrativ, återvända till sina fältanteckningar och transkriptioner och omvärdera sina begreppsramar för att kunna ställa frågorna, om inte med fullständig exakthet så åtminstone med lite större träffsäkerhet.

Det är en riskfylld resa. Jag inleder ofta forskningsprocessen djärvt, med en uppsättning tydliga frågor och teoretiska perspektiv, men när jag sedan ger mig in i det vi brukar kalla ”datainsamling” eller

”fältet” grumlans perspektiven. De svar jag finner är inte sällan svar på andra frågor än de jag ursprungligen ställde och de genererar i sin tur helt nya frågor. Forskningspersonerna namnger världen på olika sätt och uppgiften att lyssna kan ibland vara både fysiskt och psykiskt utmattande. För mig är tolkningsfasen, när jag på en och samma gång är helt ensam med datamaterialet, umgås med andras inspirerande forskning och lyssnar på rösterna ute på fältet, den mest riskfyllda delen av processen.

Som forskare innebär det ett stort ansvar att ta del av forskningssubjektens berättelser om sina liv och livsvärldar. Det är en osäker resa, där den enda tryggheten som finns att tillgå är de teoretiska perspektiv som långsamt tappar kraft i takt med att vi ställs inför de utmaningar som mångfalden av röster bland människorna och platserna vi möter innebär. Forskningspersoner kanske tackar nej till att låta sig intervjuas, eller tackar ja men sedan glömmer att dyka upp till intervjun. ”Fältet” kan vara inbjudande, men också hotfullt, rentav farligt. Vi kommer att träffa på människor som inte gillar ”forskare” och människor som inte har något emot forskare men som har sina egna agendor. Att få tillträde till ”fältet” kan vara svårt, men ofta är det ännu svårare att lämna det. Och då har vi inte ens börjat närma oss frågan om hur vi ska ge tillbaka till de forskningspersoner vi studerar.

Den kollaborativa forskningens styrkor – som blir särskilt synliga när forskningsteamet utmanar klonade akademiska kulturer (Essed & Goldberg 2002) och omfattar forskare av olika bakgrund – är det som gör intersektionella läsningar av de sociala möjliga.

Listan över utmaningar är i princip oändlig. Ändå har arbetet med att göra intersektionell kvalitativ metod, det ömsesidiga beroende som är själva kärnan i meningskonstruerande samtal, känslan av möjlig ”upptäckt” i tolkningsarbetet, bjudit på några av de roligaste och mest njutbara upplevelserna i mitt liv.

Reflektioner

Det finns inte bara *ett* sätt att göra intersektionell forskning. Om begreppet förstås enbart som en teknik kan dess emancipatoriska potential att marginaliseras och det riskerar att förhindra utvecklingen av metoder som ser inte bara komplexiteten i det sociala, utan också de utmaningar och dilemman det innebär att skriva om det sociala inom ramen för ett projekt för social rättvisa, vars fundamentala frågor gäller skapande och utvecklande av feministiskt inspirerad antikolonial social teori (Go 2023).

Intersektionalitet i forskningen skapas och formas av den transnationella intellektuella aktivismens kunskapsproduktion för social rättvisa och som sådan är det ett verktyg för att dekolonisera den akademiska forskningen och arbeta för demokratiska och inkluderande samhällsvisioner.

Referenser

- Acker, J. (2006). Inequality Regimes: Gender, Class, and Race in Organizations. *Gender & Society*, 20(4): 441–464.
- Alm, E., Nord, S. & Schmitt, I. (2016). Queer- och transforskning. I Lundberg, A. & Werner, A. (red.), *En introduktion till genusvetenskapliga begrepp*. Göteborg: Nationella sekretariatet för genusforskning, 61–67.
- Andersson, M. (2010). *Blodets och rötternas logik: Internationell adoption i välfärdens diskursiva praktik*. Diss. Uppsala: Department of Sociology.
- Anthias, F. (2013). Intersectional What? Social Divisions, Intersectionality and Levels of Analysis. *Ethnicities*, 13(1): 3–19.
- Anthias, F. (2022). Translocationality, Difference, Capitalism: A Response. *Identities*, 30(1) 1–12.
- Anthias, F. & Yuval-Davis, N. (1983). Contextualizing Feminism: Gender, Ethnic and Class Divisions. *Feminist Review*, 15: 62–75.
- Anthias, F. & Yuval-Davis, N. (1992). *Racialized Boundaries: Race, Nation, Gender, Colour and Class and the Anti-Racist Struggle*. London: Routledge.
- Anzaldúa, G. (1987). *Borderlands/La Frontera: The New Mestiza*. San Francisco: Spinster/Aunt Lute.
- Bhabra, G. (2007). *Rethinking Modernity: Postcolonialism and the Sociological Imagination*. London: Palgrave MacMillan.
- Bhattacharyya, G. (2018). *Racial Capitalism: Questions of Reproduction and Survival*. London: Rowman & Littlefield.
- Bilge, S. (2014). Whitening Intersectionality. I Hund, W. & Lentin, A. (red.) (2014). *Racism and Sociology*. London: Verlag.

- Bowleg, L. (2012). The Problem with the Phrase *women and minorities*: Intersectionality – an important Theoretical Framework for Public Health. *American Journal of Public Health*, 102(7): 1267–1273.
- Bredström, A. & Gruber, S. (2017) Närvarande och frånvarande fäder: Intersektionella perspektiv på jämställdhetsstrategier i svensk mödravård. *Tidskrift för Genusvetenskap*, 38(3): 11–30.
- Cabral, A. (1979). The Weapon of Theory: Presuppositions and Objectives of National Liberation in Relation to Social Structure. I *Unity and Struggle: Speeches and Writings of Amilcar Cabral*. London: Monthly Review Press.
- Carbado, D., Crenshaw, K., Mays, V. & Tomlinson, B. (2013). Intersectionality: Mapping the Movements of a Theory. *Du Bois Review: Social Science Research on Race*, 10(2): 303–312.
- Cho, S.K., Crenshaw, K. & McCall, L. (2013). Toward a Field of Intersectionality Studies: Theory, Applications, and Praxis. *Signs: Journal of Women in Culture and Society*, 38(4): 785–803.
- Choo, Hae Y. & Ferree, M. Marx (2010). Practicing Intersectionality in Sociological Research: A Critical Analysis of Inclusions, Interactions, and Institutions in the Study of Inequality. *Sociological Theory*, 28(2): 129–149.
- Collins P.H. & Bilge, S. (2016). *Intersectionality*. Cambridge: Polity Press.
- Collins, P.H. (1986). Learning from the Outsider Within: The Sociological Significance of Black Feminist Thought. *Social Problems*, 33(6): 14–32.
- Collins, P.H. (1990). *Black Feminist Thought: Knowledge, Consciousness, and the Politics of Empowerment*. New York: Routledge.
- Collins, P.H. (1997). Comment on Hekman's "Truth and Method: Feminist Standpoint Theory Revisited": Where's the Power?. *Signs: A Journal of Women in Culture and Society*, 22(2): 375–381.
- Collins, P.H. (2019). *Intersectionality as Critical Social Theory*. Durham: Duke University Press.
- Combahee River Collective (1977) The Combahee River Collective Statement (1977), <https://web.archive.org/web/20170224021117/http://circuitous.org/scraps/combahee.html> (23 april 2024)
- Crenshaw, K. (1989). Demarginalizing the Intersection of Race and Sex: A Black Feminist Critique of Antidiscrimination Doctrine, Feminist Theory and Antiracist Politics. *University of Chicago Legal Forum*, 1(8): 139–168.
- Davis, K. (2008). Intersectionality as Buzzword: A Sociology of Science Perspective on What Makes a Feminist Theory Successful. *Feminist Theory*, 9(1): 67–86.
- de los Reyes, P. (red.) (2011). *Postkolonial feminism*. Stockholm: Tankekraft.
- de los Reyes, P. (2021). Migrant Mothers. *Scandinavian Economic History Review*, 70(2): 1–19.
- de los Reyes P. & Mulinari D. (2022). *Intersektionalitet: Kritiska reflektioner över (o)jämlighetens landskap*. 2 uppl. Malmö: Liber.
- Eduards, M. (2007). *Kroppspolitik om moder Svea och andra kvinnor*. Stockholm: Atlas.
- Else-Quest, N.M. & Hyde, J.S. (2016). Intersectionality in Quantitative Psychological Research: I. Theoretical and Epistemological Issues. *Psychology of Women Quarterly* 40(2): 155–170.
- Ericsson, U., Molina, I. & Ristilampi, P.-M. (2000). *Miljonprogram och media*. Stockholm: Riksantikvarieämbetet och Integrationsverket.

- Essed, P. & Goldberg, D.T. (2002). Cloning Cultures: The Social Injustices of Sameness. *Ethnic and Racial Studies*, 25(6): 1066–1082.
- Gilmore, R. (2020). *Change Everything*. Chicago: Haymarket Books.
- Glenn, E.N. (2010). *Forced to Care: Coercion and Caregiving in America*. Harvard: Harvard University Press.
- Go, J. (2023). Thinking Against Empire: Anticolonial Thought as Social Theory. *Sociology*, 74: 279–293.
- Hancock, A.M. (2007). When Multiplication Doesn't Equal Quick Addition: Examining Intersectionality as a Research Paradigm. *Perspectives on Politics*, 5(1): 63–79.
- Hancock, A.M. (2016). *Intersectionality: An Intellectual History*. London: Oxford Academic.
- Harding, S. (red.) (2014). *The Feminist Standpoint Theory Reader: Intellectual and Political Controversies*. London: Routledge.
- Hartsock, N. (1997). *The Feminist Standpoint Theory Revisited and Other Essays*. Boulder: Westview.
- Höckert, E. (2014). Unlearning through Hospitality. I Höckert, E. et al., *Disruptive Tourism and its Untidy Guests: Alternative Ontologies for Future Hospitalities*. London: Palgrave MacMillan.
- Knoblock I. (2022). *Writing-Weaving Sámi Feminisms: Stories and Conversations*. Diss. Lund: Lunds universitet.
- Kolankiewicz, M. & Sager, M. (2021). Clandestine Migration Facilitation and Border Spectacle: Criminalisation, Solidarity, Contestations. *Mobilities* 16(4): 584–596.
- Krifors, K. (2017). *Managing Migrant Workers: Moral Economies of Temporary Labour in the Swedish IT and Wild Berry Industries*. Diss. Linköping: Linköpings universitet.
- Laskar, P. (2005). *Ett bidrag till heterosexuallitetens historia: Kön, sexualitet och nju- tningsnormer i sexhandböcker 1800–1920*. Diss. Stockholm: Stockholms universitet.
- Lewis, G. (2013). Unsafe Travel: Experiencing Intersectionality and Feminist Displacements. *Signs: A Journal of Women and Culture*, 38(4): 120–134.
- Lutz, H., Herrera Vivar, M.T. & Supik, L. (2011). *Framing Intersectionality: Debates on a Multi-Faceted Concept in Gender Studies*. London: Routledge.
- Martinsson, L. & Mulinari, D. (red.) (2023). *Feminism och konvivialitet: Samexistens, oenighet, hopp*. Malmö: Gleerups.
- Matsuda, M.J. (1991). Beside My Sister, Facing the Enemy: Legal Theory out of Coalition. *Stanford Law Review*, 43(6): 1183–1192.
- Mattson, T. (2021). *Intersektionalitet i socialt arbete*. 3 uppl. Malmö: Gleerups.
- May, V. (2015). *Pursuing Intersectionality: Unsettling Dominant Imaginaries*. London & New York: Routledge.
- McCall, L. (2005). The Complexity of Intersectionality. *Signs*, 30(3): 1771–1800.
- Mirza, H. (red.) (1997). *Black British Feminism: A Reader*. London: Routledge.
- Misra, J., Vaughan Curington, C. & Mary Green, V. (2021). Methods of Intersectional Research. *Sociological Spectrum*, 41(1): 9–28.
- Moraga, C. & Anzaldúa, G. (1983). *This Bridge Called My Back: Writings by Radical Women of Color*. New York: Women of Color Press.
- Mulinari, D. (2022). Patricia Hill Collins: Att utmana frånvarons sociologi: Ståndpunkt epistemologin, intersektionalitet och intellektuell aktivism. I Anderson E. & Mattson, T. (red.), *Teorier för socialt arbete*. Malmö: Gleerups.

- Mulinari, D., Rätzhel, N. & Tollefsen, A. (2021). Att utforska intersektionalitet utifrån kvinnliga industriarbetares ståndpunkt. I Boréus, K., Neergaard, A. & Sohl, L. (red.), *Ojämliga arbetsplatser*. Lund: Nordic Academic Press.
- Mulinari, P. & Selberg, R. (2011). *Arbete: Intersektionella perspektiv*. Malmö: Gleerups.
- Nash, J. (2008). Re-thinking Intersectionality. *Feminist Review*, 89(1): 1–15.
- Nash, J. (2019). *Black Feminism Reimagined After Intersectionality*. Durham: Duke University Press.
- Olovsson, L., Lööv, A., Haj Brade, L. & Sjöstedt, A. (red.) (2022). *Aktivism: En antologi om arbete för social och politisk förändring*. Sundsvall: Mittuniversitetet.
- Puar, J.K. (2007). *Terrorist Assemblages: Homonationalism in Queer Times*. Durham: Duke University Press.
- Raphael, R. (2022). Waiting for Welfare: Experiences of Street Traders from Delhi, India. *European Journal of Social Work*, 25(6): 1057–1068.
- Robinson, C. (2000). *Black Marxism: The Making of the Black Radical Tradition*. 2 uppl. Chapel Hill: University of North Carolina.
- Sircar, S. (2022). Emplacing Intersectionality: Autoethnographic Reflections on Intersectionality as Geographic Method. *Gender, Place & Culture*, 29(7): 903–922.
- Tolvhed, H. (2010). Intersektionalitet och historievetenskap. *Scandia*. Tema Intersektionell historia, 76(1): 60–82.
- Tomlinson, B. (2013). To Tell the Truth and Not Get Trapped: Desire, Distance, and Intersectionality. *Signs: A Journal of Women in Culture and Society*, 38(4): 993–1017.
- Wemrell M., Mulinari, S. & Merlo, J. (2017). An Intersectional Approach to Multilevel Analysis of Individual Heterogeneity (MAIH) and Discriminatory Accuracy. 178: 217–219.
- Yuval-Davis, N. (1997). *Gender and Nation*. London: Sage.
- Yuval-Davis, N. (2012). Dialogical epistemology – An intersectional resistance to the "Oppression Olympics". *Gender & Society*, 26(1), 46–54.
- Yuval-Davis, N. & Anthias, F. (1993). *Racialized boundaries*. London & New York: Routledge.
- Yuval-Davis, N. & Stoetzler, M. (2002). Imagined Boundaries and Borders: A Gendered Gaze. *European Journal of Women's Studies*, 9(3), 329–344.